

**Громадська організація
«Київська наукова
суспільнознавча організація»**

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ РОБІТ

**учасників міжнародної
науково-практичної конференції**

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУСПІЛЬНИХ НАУК:
СОЦІОЛОГІЯ, ПОЛІТОЛОГІЯ, ФІЛОСОФІЯ, ІСТОРІЯ»**

9–10 жовтня 2020 р.

**Київ
2020**

УДК 303(063)
А43

А43 **Актуальні питання суспільних наук: соціологія, політологія, філософія, історія:** Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 9–10 жовтня 2020 року). – Київ: ГО «Київська наукова суспільнознавча організація», 2020. – 84 с.

Організатори конференції не завжди поділяють думку учасників. У збірнику максимально точно відображається орфографія та пунктуація, запропонована учасниками.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 303(063)

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРИЧНИХ НАУК

Баров В. В.

РІЧКОВІ ФЛОТИЛІЇ УНР: НЕЗАВЕРШЕНІ ПРОЕКТИ..... 5

Коваль О. С.

ПРОЦЕДУРА СПОРУДЖЕННЯ ХРАМІВ НА ЗЕМЛЯХ

ВОЛЬНОСТЕЙ ВІЙСЬКА ЗАПОРОЗЬКОГО ПЕРІОДУ 1760-1775 9

Ковальчук В. В.

ГЕНДЕРНІ ПАРАМЕТРИ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

В ТРЕТЬОМУ РЕЙХУ (1933–1939 РР.) 13

Починок О. О.

ГРАФ Д. Ф. ГЕЙДЕН – ЯСКРАВИЙ ПРЕДСТАВНИК

РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕЛІТИ ПОДІЛЬСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ

ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ. 17

Троцька В. І.

ГЛИНЯНИЙ ПОСУД У ПОХОВАННЯХ ДАВНЬОРУСЬКОГО ЧАСУ

(ЗА МАТЕРІАЛАМИ АРХЕОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

НА ТЕРИТОРІЇ КІСВА) 21

Цевадзе І. Д.

ПОНЯТТЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

ТА РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ У СУЧАСНИХ УМОВАХ 25

Чеканов В. Ю.

ІСТОРИЧНИЙ ПРОСТІР І ЧАС

У ЗАХІДНІЙ РОМАНТИЧНІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ ХІХ СТ. 32

НАПРЯМ 2. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІОЛОГІЇ

Іваненко О. О.

ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРУКТУРИ ЗАЙНЯТОСТІ

В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ 36

Привалов Ю. О., Сапелкін Ю. В.

УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ 41

НАПРЯМ 3. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФІЇ

Брага Д. С.

ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ В ФІЛОСОФІЇ ФРІДРІХА НІЦШЕ 46

Верховод С. О.

КУЛЬТУРА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОЇ РЕФЛЕКСІЇ 50

Кобетяк А. Р. ФУНКЦІОНУВАННЯ «ПАРАЛЕЛЬНИХ ЮРИСДИКЦІЙ» У ПРАВОСЛАВНІЙ ДІАСПОРІ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ.....	54
Швед З. В. ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ КОНЦЕПЦІЙ ВІЙНИ ТА МИРУ В ПРОТЕСТАНТИЗМІ	59
НАПРЯМ 4. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОЛІТОЛОГІЇ	
Горват Г. А. ВПЛИВ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ЗМІН У ВИБОРЧОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ НА ОРГАНІЗАЦІЮ І ПРОВЕДЕННЯ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ 2020 РОКУ	64
Запорожченко А. С. МІСЦЕ КРИМУ В УКРАЇНСЬКО-ТУРЕЦЬКИХ ВІДНОСИНАХ В ДОСЛІДЖЕННЯХ ТУРЕЦЬКИХ НАУКОВЦІВ	69
Шабанов М. О. ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ ТА МАРКЕТИНГОВА СТРАТЕГІЯ У ВИМІРІ СУЧАСНОГО ПОЛІТОЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ	73
Штепа П. В., Дорош Л. О. ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «МІКРО-ДЕРЖАВА»	78

3. Кислин Д. В. Основные подходы в исследовании феномена предпринимательства (на основе обзора зарубежной литературы) / Кислин Д. В. // Вестник ННГУ. – 2008. – № 6. – С. 208–216. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/osnovnye-podhody-v-issledovanii-fenomena-predprinimatelstva-na-osnove-obzora-zarubezhnoy-literatury>.
4. Чепуренко А. Ю. Социология предпринимательства [Текст]: учебник / А. Ю. Чепуренко. – М. : Изд. дом ГУ ВШЭ, 2007. – 386 с.
5. Аженов М. С. Этические аспекты предпринимательства / М. С. Аженов, Ж. А. Нурбекова [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://articlekz.com/article/6813>
6. Буторина О. В. Культура предпринимательства: сущность и составляющие / Буторина О. В., Фукалова Ю. С. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.creativeconomy.ru/articles/27051/>

Кобетяк А. Р., кандидат філософських наук,
доцент кафедри економічної безпеки,
публічного управління та адміністрування

*Державний університет «Житомирська політехніка»
м. Житомир, Україна*

ФУНКЦІОНУВАННЯ «ПАРАЛЕЛЬНИХ ЮРИСДИКЦІЙ» У ПРАВОСЛАВНІЙ ДІАСПОРІ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

Питання структури Вселенської православної церкви завжди привертала увагу дослідників. Євангеліє та апостольська проповідь не залиши прямих вказівок внутрішнього церковного облаштування. Сталі форми церковно-адміністративний поділ та управління набули уже в період Вселенських соборів. Це час розквіту Візантійської імперії, яка, фактично, розчиняє у собі християнство східного обряду. Відомі численні випадки одноосібного управління імператором суто церковними питаннями. В цей час, в тому числі під тиском державної влади, формуються п'ять древніх патріархатів, між якими було розділено управління Вселенською церквою,

яка тоді була обмежена територією імперії. «Варварські землі», як сказано у 28-му правилі Четвертого Вселенського собору, мали окомлюватись столичною Константинопольською кафедрою. Проте вже із часів Халкидонського собору розпочинаються перші колізії стосовно місії церкви на «нічийну» територію у зв'язку із міграцією вірян тієї чи іншої Помісної церкви.

У кін. XIX – поч. XX ст. проблема православної діаспори загострилась. Значна еміграція до країн Північної Америки та Західної Європи призвела до формування нового феномену у православ'ї – наявності «паралельних юрисдикцій». Ця ситуація прямо суперечить низці канонів, які заперечують можливість існування кількох Помісних церков на одній території, і двох єпископів у одному місті (8-ме правило Першого та 12-те правило Четвертого Вселенських соборів). Разом із тим, практика показала неминучість такої ситуації. Помісні церкви відстоюють право на формування діаспорних церков та духовну опіку свого населення в еміграції. Таким чином, феномен «паралельних юрисдикцій» потужно укорінився у сучасне життя православної церкви та став вагомим конфліктогенним фактором на шляху налагодження мирного діалогу між всіма Помісними церквами. та формування низки нових автокефальних церков. Розглянемо окремі випадки інституалізації православної діаспори на прикладі країн Північної Америки, адже саме туди емігрувало найбільше православного населення у XX ст.

Першою із церков, яка започаткувала «закордонні парафії» на території Америки була РПЦ. У 1793 р. було започатковано православну місію, а за кілька років постав перший православний храм. Це пов'язано із приналежністю Аляски до земель Російської імперії [6, с. 51]. Кількість російського населення на новому континенті була незначною, відтак діяльність місіонерів була направлена на автохтонних мешканців. Трудова міграція населення на рубежі XX ст. сприяла кількісному розростанню діаспори РПЦ. За керівництва Тихона (Белавіна) єпархія РПЦ в Америці трансформується у потужну багатонаціональну структуру. Під час управління єпархією його наступником митрополитом Платоном (Рожественским) єпархія значно зростає, проте втрачає повну монополію над православними парафіями Америки. Формуються перші незалежні національні приходи різних Помісних церков. У 1919 р. на Соборі у Клівленді Американській єпархії РПЦ було

надано титул архієпископії та обрано незалежного очільника – єпископа Олександр (Немоловського).

Значно вплинула на зв'язок із материковою Росією, в тому числі і в релігійному плані Революція 1917 р. Церковна Москва, по факту, втратила контроль над закордонними єпархіями. Як наслідок, на землях Північної Америки утворилось кілька церковних груп російського походження. Для прикладу, до розділення РПЦ лише в Канаді було 130 приходів та 42 священнослужителі [3, с. 251]. Долю російської православної діаспори кардинально змінив собор у Детройті у 1924 р., на якому під керівництвом митрополита Платона було проголошено повну автономію від РПЦ. На соборі відбулась спроба об'єднання православних усіх національностей під єдиним омофором із потенційним формуванням нової автокефальної церкви. Проте процес формування нових національних церков був незворотнім [5, с. 75]. Через лояльність до антицерковної влади при Місцєблюстителі митрополиті Сергію (Старгородському) зарубіжна церква остаточно обірвала зв'язок із Москвою [9].

Формується нова церковна структура під назвою РПЦ Закордонна з центром у Джорданвіллі, яка була в абсолютній опозиції до комуністичного режиму, відтак була популярною серед політичних та трудових емігрантів. РПЦЗ вважала себе повноцінною Помісною церквою [4, с. 83], про що свідчить самостійна канонізація святих (прерогатива лише автокефальних церков), наприклад, Іоанна Кронштадського та Германа Алякинського [9].

Для вирішення ситуації розділення церков у 1970 р. Московський патріарх надав автокефалію для «Православної церкви в Америці». Цю автокефалію і сьогодні не визнало більшість Помісних церков, зокрема Вселенський патріархат, який відстоює лише власну прерогативу у питанні духовної опіки церков діаспор, а також при наданні автокефального статусу. Вагомим аргументом на користь рішення Москви у офіційній переписці із Фанаром була невіршеність проблема опіки над церквою діаспори та формування багатонаціональних паралельних церковних організацій взаємовизнаних церков [1, с. 7; 2, с. 5]. Зрештою, і сам Московський патріархат, який вказував на неканонічність існування кількох церков на одній території, після надання Томосу Американській ПЦ залишив у власній юрисдикції низку церковних організацій, наприклад Едмонтонсько-Канадська єпархію [7, с. 71].

Таким чином, РПЦ у 20-х рр. ХХ ст. втрачає монополію на духовну опіку емігрантами на Американському континенті. Встановлення комуністичного режиму призвело до втрати Московського контролю над діаспорою, що спричинило розділення російської церкви в еміграції на три паралельні юрисдикції. Політичні та ідеологічні колізії розкололи православ'я аж до його воз'єднання у кінці ХХ ст., а Американську ПЦ як автокефальну і досі не визнала низка Помісних церков, і зокрема Вселенський патріархат.

Іншою потужною церквою діаспори в Америці є грецька. Греки ведуть початок формування власної церковної структури на новому континенті із 1864 р., коли було засновано першу етнічну православну спільноту у Нью-Йорку. Перше десятиліття ХХ ст. у плані грецької еміграції було потужним, що спричинило значний ріст діаспорної церкви [10, с. 48]. Переважна більшість грецького населення осідала у великих містах, наприклад Чикаго та Нью-Йорку. Вже у 1916 р. більше половини православних у США становили греки, а не слов'яни [8, с. 68].

Як і в ситуації із Російськими церквами, проблема роздільності не оминула грецької діаспори. Протистояння між Константинопольською та Елладською ПЦ призвели до паралельних юрисдикцію грецьких етноконфесійних утворень. Проблема підсилилась календарним питанням після переходу Вселенської патріархії на новий стиль [8, с. 68]. Хоча варто відзначити, що тривалий час грецька діаспора та сформована архієпископія, під патронатом Константинополя, була найпотужнішою єпархією Американської діаспори. Завдяки активній діяльності неординарного патріарха Мелетія IV (Метаксакіса) грецька діаспора вела значну позакультову діяльність, що значно збільшило кількість адептів. Крім того, віковою традицією була звичка греків мати етнарха – «батька нації». Завжди по праву це був Константинопольський патріарх. Одним із найвизначніших «поводирів нації» досліджуваного періоду був очільник грецької діаспори Америки архієпископ Афінагор (Спіру), у майбутньому патріарх Вселенської церкви [10].

У кінці ХХ ст. грецька діаспора стала настільки впливовою структурою, що почала претендувати на автокефальний статус, що значно занепокоїло церковний Фанар. Лідера автокефального руху архієпископа Якова (Кукузиса) було відправлено на спочинок, а грецькі єпархії реформовано [11, с. 379]. Така ситуація цілком

прогнозована. Незважаючи на пряме порушення низки правил і канонів, які забороняють наявність «паралельних юрисдикцій», Вселенський патріархат всіляко буде намагатись зберегти власне представництво у США. Грецька діаспора завжди фінансувала Фанар та відстоювала його інтереси, в тому числі і через державне керівництво Америки. Крім того, Вселенський патріарх активно відстоює власну прерогативу у питання духовної опіки всієї світової діаспори [8, с. 48].

Таким чином, грецька діаспора швидкими темпами утворила найпотужнішу релігійну організацію Північної Америки, зберігаючи при цьому власну ідентичність та культуру. Своїм незмінним духовним лідером грецький світ завжди вважав Константинопольського патріарха, який надзвичайно зацікавлений у розростанні діаспори в Штатах, адже це значна фінансова підтримка в умовах Турецьких завоювань. Тому, грецька діаспора постійно здійснювала кроки для виокремлення ролі Вселенської церкви в питаннях опіки над іншими діаспорними церквами. Крім позитивних моментів варто відзначити розкол, який виник у православ'ї Американського континенту після появи грецької церкви. Слов'яни і греки не змогли утворити єдину Помісну церкву, що спричинило виникнення нового та неканонічного для православної церкви феномену «паралельних юрисдикцій». Великий Критський собор 2016-го р. прийняв важливий документ «Православна діаспора», у якому йдеться про необхідність утворення колегіального єпископського органу управління православною діаспорою, в якій мають увійти представники всіх Помісних церков, представлених на конкретній території. Проте саме питання «паралельних юрисдикцій» так і не було вирішеним, оскільки кожна із церков відстоює власне право на духовну опіку співгромадян в еміграції.

Література:

1. Алексий, Патриарх Московский и всея Руси. Послание Святейшаго патриарха Московского и всея Руси Алексия. Журнал Московской патриархии. 1970. № 4. С. 7–9.
2. Афинагор, патриарх Константинопольский. Послание Святейшаго патриарха Константинопольского Афинагора. Журнал Московской патриархии. 1970. № 4. С. 5–7.

3. Божик П. Церков українців в Канаді. Причинки до історії українського церковного життя в Бритійській домінії Канаді за час 1890 – 1927. Вінніпег, 1927. 335 с.
4. Польский, М. (протоіерей). Каноническое положение Высшей церковной власти в СССР и за границей. Джорданвилль: Типография пр. Иова Почаевского Св. Троицкого монастыря, 1948. 196 с.
5. Саган О. Вселенське православ'я: суть, історія, сучасний стан. – К. : Світ Знань, 2004. 912 с.
6. Скурат К. Автокефальная православная церковь в Америке. Журнал Московской патриархии. 1971. № 5. С. 50–54.
7. Томос Алексия, милостию Божиею патриарха Московского и всея Руси. Журнал Московской Патриархии. 1970. № 6. С. 69–73.
8. Хомчук О. Церква поза церковною огорожею. Розколи і руйнації Української православної церкви в пошуках «константинопільського визнання». Чикаго, 2002. 621 с.
9. Шукин С. (протоіерей). Краткая история Русской Православной Церкви за границей (1922–1972). Режим доступа: <http://www.russianorthodoxchurch.ws/synod/history/hisroc/shukin.html>.
10. Stokoe M., Kishkovsky L. Orthodox Christians in North America, 1794–1994. Syosset, NY., 1995. 145 p. URL: <http://www.oca.org/MVorthchristiansamerica.asp?SID=1&Chap=INTRO>.
11. Yearbook of American and Canadian Churches. Edited by E. W. Lindner. Nashville: Abingdon Press, 2006. 400 p.

Швед З. В., доктор філософських наук, доцент,
професор кафедри релігієзнавства філософського факультету
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ КОНЦЕПЦІЙ ВІЙНИ ТА МИРУ В ПРОТЕСТАНТИЗМІ

Об'єктивні фактори історичної єдності людства включають в себе не тільки природні передумови, але й інтегровану систему